

Sermo in solennitate

gaudens p viam suā. Actu. viij. Et pphes
tam audi canentē. In domū dñi letantes
ibimus. **¶** Deinde scdo. In domū hanc
accelera. In domū hanc ppera. vbi nulla
calamitas. In illā itaq; domū cui? si nos
men peris rñdet Jacob Scñ. xxxv. Homē
loci illius dom? dei. Et. xxvij. eiusde; Ve
re non est hic aliud nisi dom? dei z porta
celi. Si eius conditōes p̄quiris. opulē
tissima est. in ps. Gloria et diuitie in do/
mo eius. Rursus speciosa est Ob hoc ps
Dñe dilecti decorē domus tue Porro lau
dibus insonat. in ps. Beati qui habitāt
in domo tua dñe. zc. Deniq; omnē homi
nis appetitū p̄fecta satietate delectat. In
ps. Inebriabūtur ab ybertate dom? tue
et torrente voluptat; tue porabis eos. Et
iterum. Replebimur in bonis dom? tue.
¶ Finaliter tertio tuaz pete mansionē. tu
am pete portiōem que est felix paternitas
vt scz mansio tua sit in domo eterne retrī/
burōnis cum psal. Unā petij a dño hanc
requirā vt inhabitē in domo domini. zc.
Portio quoq; in terra viuentiū/ quā nos
adire prospero impurbatoq; cursu/ pre/
ster summus illa in domo paterfamilias
domin? nosser Iesus xps Amen. Finis

Sermo eiusde; de omnibus sanctis.

¶ Exultabunt sancti in gloria.
letabūtur in cubilibus suis
Originaliter psal. cclix. Col
letantib; sanctis z exultantib;
in gloria. Quid supest (o do
ctissimi viri patres z fratres) nisi satagere
talem habere deuotionē/ vt eis intercedē
tibus ad eorū puenire mereamur societa/
tem. quoniā nō habem? hic ciuitatē ma/
nentē sed futurā inq̄rimus. Qsi naturale
est exulib? a patria sua/ q; nescio que dul/
cedo cūctos allicit sermonē de ea z frequē
ter facere z cupidius audire. nos a tali pa
tria tales exules. nōne multo amplius id
ipm agere natura stimulante cōpellimur
Suspirem? igit ad celestia vt ibi nostra
sint corda vbi vera sunt gaudia/ vbi ciues
sanctoꝝ habitant et domestici dei/ prelo
lantes aduentū nostrū/ et ad adiutorium
promptissimi/ tātūmodo nō obsurdesca/
mus vocatibus/ nō repellam? adiutores
adeamus poti? illuc deuotōis pedib? In
terpellantes in primis te reginā celozū. te

dominā angelozū/ qua aperiente pro nos
bis os illud benedictū/ os plenū gratiaz
protinus orabūt sancti/ sancteq; omnes
Quibus in omne oratibus/ quo pacto
formidabim? de repulsa? Eya aduocata
nostra/ illd os gloriofissimū p nobis ape
ri ad orandū/ quēadmodū in hac die so/
lennitatis z leticie nostra aperim? ad te sa
lutandū dicentes. Ave gratia plena zc. **¶**
Exultabūt sancti in gloria / letabūtur in
cubilibus suis. Collaudaturi sanctos san
ctas q; om̄s/ vt z debitus eis honor fiat a
nobis/ ac vicissim sua nos intercessio ad/
iuuet. vt demū ad imitandū eos / sua nos
exempla alacriores efficiāt (Iste enī tres
sunt p̄sentis institute celebritatis rōnes)
proponim? verbū prophetici carminis.
Exultabunt sancti in gloria letabūtur in
cubilibus suis. **¶** Et quidē ipse phus in
expiencie naturalis schola versatus/ tra
dit in rhetoricis q; delectatiōez om̄ia pro
sequūtur. et gratia ipius delectari/ appet
tunt delectari. nec semel in hāc cadit sentē
tiā. Nihilomin? idem duas leticie vt de
lectatiōis species cōdidit. Unā que est stu
diosozū. puram. laudabilem. tran quillā.
diurnā. Hic est illud q; phia admirabi
les habet delectatiōes firmitate z puritate
Alterā dat que a vitiosis vitam pecudū
eligitibus inq̄ritur. et hec feda/ turpis/
inq̄ta/ breuis/ nocitura/ qualis fuit sar/
dinapali. **¶** Hanc leticiarū varietatē/ lo
cis plurimis scriptura sacra nō siluit. Le
taminī inquit iusti in dño/ ecce bonā leti
ciam Audi malā. In maleficijs suis letifi
cant regem. Et talia sine numero posuit
sacra scriptura. Duo proportionabili cu
bilia eadem sacra scriptura cōdistinguit/
prohibēs vnū per os pauli. Non in cubi
libus inq̄t et impudicijs. Duo plecto
verbo/ lumen ecclesie. Augustinus cōuer
sus est. Laudat alterā in canticis dicens
In cubilibus z in hortis aromatū Habz
quippe leticia z exultatio viciosa/ probro
sum vitiosumq; cubiculū. sancta vero san
ctū/ quale notant verba thematis. Exul
tabūt sancti in gloria letabūtur in cubili
bus suis. Poterat fortasse ambiguū esse
de qua leticia de quib; ye cubilib; intelli
geret propheta si dixisset. Exultabunt in
gloria/ letabūtur in cubilibus suis. Hūc
autē cum addidit sancti. om̄is scrupulus
dubietatis ablatu; est. quoniā sanctozū

non nisi sancta est gloria sancte exultatō/
nes et leticie sanctaq; cubilia. ¶ Sed qz
cubilia quibus in locis quere[m] aut inue
nimus illa. Puto qd nō extra/non foris sit
sanctorū gloria/sit exultatio et leticia/sed
introsus in abdito cōsciētie secreto. Hoc
sensit qui dicit Gloria nostra hec est testi/
moniū cōsciētie nostre. Nam et gloria om
nis filie regis ab intus. Bonū igitur cu
bile. et sanctū et letum/est sanctorū consci
entia/in hac exultant/in hac gloriātur et
letātur tranquilla pace fruētes. Nā amo
do iam dicit spiritus vt requiescāt a labo
ribus suis. ¶ Est quippe sanctorū cubile
mundū/ est molle est quietū. Alioquin si
vel sordidū esset et fetens. vel asperū et du
rum. vel tumultuosus ac strepidulū. neq;
quies in eo/neq; leticia et exultatio posset
inueniri/neq; diceret propheta de eis Ex
ultabunt sancti in gloria/letabūtur in cu
bilibus suis. ¶ Habemus qd et quale sit
sanctorū cubile/dicere superit pro nostra
eruditōe/quo pacto tale in eis cubile stra
tum paratq; fuerit/vt et mūdum esset. et
molle et quietū. Dicam quid contigit dū
huiusmodi meditatio mea nouissime per
quiret. volens et circūducens quaqua
uersum sue consideratōnis oculos. Inci
dit in euāgelium p̄sentis celebritatis. H
lic septem beatitudines quasi toridē cubi
cularias introsperit/quarū misterio san
cti dei sancteq; omnes/cubilia conscientia
rum parauerūt. Nam si queritur vnde san
ctorū cubile mundiciā habuit. in prom
ptu videre est/ quia vel beatitudo luctus
sordes abluat si presuerint/ mundicordia
innocēs/nullas huiusmodi sordidū collu
uiones introire pmisit/ aut agglutinari.
De due sunt cubicularie que appropria
tōne quadā familiaris obsecute sunt cō
fessoribus et virginibus. ¶ Proinde sequi
tur. Unde in his cubilibus mollicies. At
tendite quia mitas et misericordia tan
q; doctissime ad hoc op^o cubicularie. om
nem impatiētie duriciē abiecerūt et molli
ciem compassiōis etiā erga necatores su
os induxerunt. Hoc in martyribus fuit
precipiū. ¶ Deniq; quies vnde compata
sit si quis voluerit agnoscere/aspiciat tres
reliquas beatitudines tanq; cubiculari
as ad hoc opus idoneas. Paupertatē spi
ritus que spinosas recū curas abigit. Lu
riem p̄terea et sitim iusticie que fastidio

sum et variū semp ocium deñcit. Pacem
deniq; que ab omi exteriorū interiorūq;
strepitu cubiculū cōsciētie tutum reddit
Hoc modo cubile quietum/in apostolis
in prophetis/in patriarchis vtiq; paupe
ribus spiritu esurientibusq; iusticiā. atq;
pacificis/ cubiculariaz hoc est beatitudi
num ternarius iste strauit. ¶ Neq; tamen
negauerim quin harū beatitudinū talis
exiterit sedulitas/vt et mutuo se iuuaret/
et omibus in cōmune sanctis inseruēt.
Sed ita loqui p̄ appropriatōem fas fue
rit. ¶ Beati igitur sancti sancteq; omnes/
tot beatitudinibus olim circūsepti. Bea
ti proorsus/tali subsequētū septenario cu
biculariarū adornati/quatin^o nulla spur
cicia fererent/nulla callositate rigescerent
nulla inquietudine turbaretur. vt hic in
spe singulariter predicti in pace in idipm
dormirent et requiescerent. et illic simul
dono sentirent illud prophetici carnis.
Exultabunt sancti in gloria letabitur in
cubilibus suis. ¶ Et quis dabit nobis o
viri fratres et patres. quis dabit exultare
hoc est extra nos quodāmodo saltare in
hac gloria/qs letari in cubilibus nostris
Assint vtiā igit iugiter iter nos ad obse
quiū nostrū septem iste cubicularie quas
ex euāgelio nominauim^o/paupertas/ mi
tias/ luctus/esuries/ iusticie. misericor
dia/mūdicordia/par. ¶ Felix plane qui
tali contubernio potuerit gloriari. Affir
mo quia totus in exultatōe/totus in glo
ria positus letabitur in cubili cōsciētie
sue/replebitur cor suum iubilo. et gaudiū
suū nemo tollet ab eo. Quidni totus io
cundet in cubili mundo/in cubili molli
et placido/in cubili tranquillo et quieto.
Nihil plane letius bona consciētia vel io
cundius atq; serenius/cum ex aduerso ni
hil horridius mala consciētia/nihil con
fusius et inquietius inuenit. Exagitur
quippe stimulis cupidinū/miseriq; mo
dis sese rodit tepiditate. semp presumit se
ua turbata consciētia. ¶ Ne talibus qui
semper vel dum tristatur furiant. vel iu
sta sapientem dum letatur insaniūt. Au
di letam insanīā/vel si melius dicat insa
nam leticiā. Letatur inquit sapiens cum
malefecerit et exultant in rebus pessimis.
Qualis putas insanīa est videre hominē
de cuius morte tractatur/lasciuiret gesti
re/immo et vincula quibus stranguletur/

Sermo in solemnitate

incessanter operari. Tales sunt qui iniquitate meditantur in cubili suo. assistunt omni viæ non bone. **I**ste cubili tali. quia fetens et sordidus est. quia spinosum et asperum. quia nulla ex parte tranquillum. **F**ihilominus quidem iacere sustinet in cubili tali sicut sus in volutabro luti / sicut iumenta que computruerunt in stercore / de quibus item apud Job dicitur quod sub sentibus delicias computat. Qui denique iam sentiunt in scillo maledictum propheticum **S**ubter te sternetur tineæ. **Q**ue tineæ? **T**ineæ mordax prauis desiderij. **E**t operimentum tuum vermes. remorsus scilicet amarissimi peccatorum. **J**acet caro cum peccatore / et terribilium fetorem illecebrarum eruciat. **J**acet inuidus / et duros curarum aculeos ingerit atque mordaces desideriorum pulices multiplicat. **J**acet dyabolus / et horridis fantasmarum errorum emulationum ambiguitatem spinis iter turbat. **P**erniciosos nimirum hos dixerim cubicularios animarum quibus irrepenitibus per ecclesiastica cubilia attracta est sordidissima diraque dissensio. conculcans omnia. omnia proterens. **S**ed de hoc portentoso scismate in sacris ecclesie cubilibus se versante / qualis vniuersus sermo pro rei indignitate sufficere enarrare? **Q**uanto consultius erat. (viri patres et fratres) quanto iustius aduocare desinere in cubiculum suum in cubiculum conscientie. quod adeo coangustum et breue est (dicit sermo propheticus) ut duos capere nequeat. **Q**uales duos? **S**ponsum et adulterum. deum et mundum. **I**ta pergebam declamare contra vanitates et insanias falsas hominum contemnentium cubiculum proprie conscientie / hominum alibi gloriam / alibi leticie oleum cum fatuis virginibus / mira stoliditate querentium. **L**upiebam in super specialiori descensu / tres orationum thalamos morales contexere / scilicet tres status hominum quos presenti sermone videmus interesse. **Q**uosdam intueor incipientes et iuniores / hos appropriate monere conabar ad mundiciam cubiculi sui: quod conscientiam appellamus. nam in pueris nonne debet angelica puritas effulgere? **A**lij sunt proficientes et proveciores his suadere conabar molliciem cubiculi sui quod est conscientia / ut et mites essent non resistentes malo. et contra crebriores illius eratis insultus per patientiam et misericordiam non enervans

tam segritiam fierent molliores. **D**enique reliquos aspicio seniores et perfectos / hos magis decet quietum tranquillum cubiculum. ubi somno contemplationis in pace in id: possum dormiunt / corde in superne visionis spectacula vigilante. **Q**uale est illud. **E**go dormio et cor meum vigilat. **I**ta inquam progere meditabar. dum studiositas speculatrix aut affuit / aut affuisse visa est que gressum orationis nostre retroqueret ad supernos unde ceperamus ciues regredi suadebar. multa super eorum statum / multa super eorum felicitate leticia et exultatione diligenter interrogans. **D**ic primo inquit si leticia sanctorum. sit eorum principalis beatitudo. **P**rinicipalem non esse respondit. sed ad beatitudinem consequitur. que in clara dei cognitione et fructiva eius dilectione consistit quibus positus in anima bene disposita tanquam conuenientissimis formis / coniungentibus anime potentias supremas cum obiecto summe conuenienti cum omni bono / ut leticia et exultatio consequatur necesse est. **L**audat igitur sanctos themas nostrum a sue felicitatis effectu / sicut ibi **T**orrente voluptatis tue potabis eos. **E**t ibi **A**dimplebis me leticia cum vultu tuo. **E**t ibi **I**ntra in gaudium domini tui. **S**ic et talia innumera. **E**x quibus propheticæ sententiae consonis eliditur positio hominum felicitatem in voluptate non in dei contemplatione ponentium. **N**am etsi felicitati voluntas velut securius dicamus iocunditas adiuncta sit / non tamen est felicitas neque finis noster. **D**ic secundo. **S**i licet operari dei mandata propter leticiam et delectationem quam omnes appetunt / consequenda. **R**espondi non licere tanquam profine vel motiuo principali. **E**sset enim peruersa et quodammodo symoniaca aut adulterina affectio. **S**ecus dum deus est principalis finis intentionis / et delectatio secundarius sub hoc fine. quoniam ubi vniuersum propter aliud / iam non plures quodammodo sed existimat vniuersum finis. **D**ic tertio. **S**i multo plures ex hominibus preponunt spiritualibus carnalibus leticiis. **P**reponunt respondit / quoniam in gustu corrupti sunt et quia spiritualium gustationem non satis attigerunt. **D**ic quarto. **S**i par sit in omnibus sanctis leticia et exultatio. **Q**ueli bet itaque secundum anselmi deductionem / videtur esse infinita / dum quilibet tantum gaudet

D

de bono alterius sicut de proprio/et ita p
reflexiones procedēdo/resultabit gaudi/
um sine modo. Respondi delectatiōes in
sanctis et finitas esse et impares. Finitas
quidē sicut anime substantia et sua capa/
citas finite sunt. Impares vero fm diuer/
sas mansiones/et cubiculorū hoc est con/
scientiarū dispositiōes in gratia ac natu/
ra. Processus autē Anselmi/non de infi/
nitate formalis leticie locum habz. sed de
objectali vel exemplari vel occasionali

Dic quinto. Si leticia sanctorū/vicif/
sim quandoq; vel minuitur vel augetur.
Minuit vel augetur respōdi si fiat aspe/
ctus ad leticiam ab accidentali beatitudi
ne consequētem/ vt de creaturarū pulcri/
tudine gaudio bonitate et in aureolarum
coronatiōe. Hoc intellexit doctor noster
Jesus dum ait. gaudium esse in celo an/
gelis dei super vno peccatore penitentiā
agente. Similiter gaudium est sanctis/
dum ex eorum imitatione dumq; ex eorū
predicatiōibus vel scriptis/ ad bene agē
dum cōuertimur. Ita ergo nunc et alias
dum honoramus sanctos/dū precamur/
dum libros eorum legimus/ dum de eis
predicamus/ ipsos vtiq; letificamus. Pro
pterea grandis fiducia p̄statu nobis /q;
repulsam nō patiemur dum quod maxi/
me cupiunt et quo delectantur/ petimus
oramus prosequimur. **D**ic sexto. Si
tristentur sancti compatiētes malis no/
stris/quale est illō angeli pacis amare fle/
bunt. Respondi non esse amplius in san/
ctis dolorem/nō luctum/passionem qui/
dem perdiderunt/et si non compassionē.
Possunt nihilomin⁹ intelligi de nostra
impietate tritari. dum gaudio illo carent
quod de nostra sanctitate sentirent. **D**
Dic septimo. Si hic super flumina bā/
bylonis in tanto tā q; in certo damnatiō/
nis periculo/liceat quandoq; gloriari ex/
ultare et letari Licet respondi sed in domi
no cum tremore. Alloquin trepidatio si/
ne exultatiōe misera/et exultatio sine tre/
more superba vanaq; reputatur. **D**ic
octauo. Si pro viatoribus damnandis
orant Respondi orant/vel quia fortassis
eos damnādos nondum sciūt/vel vt mi/
nus mitiusq; damnētur. et vt compassio
nis habere viscera se demonstrent. non/
dum enim obstinati sunt. non dum locus
deest remediū q̄diu icole sunt i tra q̄diu

sedē tenz misericordia dñi super altare po
tens iudiciuz/ tam diu fas est p̄demnādū
in terra iusticie ad misericordie curiā ap/
pellare. vbi p̄ter humanorū morē iudi/
ciorum/peccatorē absoluit accusatio pro
pria/propriaq; saluat damnatio Si nos
ipso iudicarem⁹. nō vtiq; iudicaremur.

Dic nono Si nostras oratiōes ad san
ctos suscipi ipsi semper agnoscunt? Agno
scunt respondi Hoc quippe ad suam glo
riam. hoc et ad beatitudinē saltem accidē
talem p̄tinere cognoscitur. Hoc igitur fit
vel in verbo/vel reuelante orantis ange/
lo/vel alio tali modo. **D**ic decimo Si
tantūdem valeat orare sanctū aliquē mi/
noris meriti vt maioris/et vnū sicut plu
res. et cur dictum est/ ad aliquē sanctorū
p̄uere. Hoc dicendū esse respōdi. Quo
niam affectio nostra / nostraq; deuotio/
nūc isto/nūc illo modo/nunc ad hūc nūc
ad illum sanctū/plus et plus accenditur.
quo fit vt commodi plus habeat oratio.
Addito q; deus vult sanctos suos quos si
bet honorari/hūc in illa/hunc in ista gra
tiaz p̄rogatina. Deniq; tāta charitas est
int̄ sc̄tōs vt vno orāte aliū silr deprec̄t. sed
neq; ad diuinā maiestatem/nra vilis indi
gnitas presumere d; accedere/sine medio
domesticorū suorū. quoz orātes/et doctio
res sunt et placidiores Urget nihilomin⁹
q̄sdaz ad deū sine medio nonnūq; accede
re. vel necessitas vehemēs nō hñs legēvel
charitas foras mittēs timorē/nō cogitās
maiestatē. **D**ic. xi. Si p nobis orātes
sancti sp̄ exaudiant. Exaudiant r̄ndi. dñi
petim⁹ pie hoc est p̄tilib; ad salutē et
nobis. et p̄seuerāter et in charitate Secus
non oportet/vt si petim⁹ sp̄alia nocitura
aut p̄ alijs nō se p̄parantib; ad grām. aut
si nō sum⁹ in gratia/vt si nō p̄seueram⁹ in
eadē **D**ic. xij. Si sancti nobis orātib;
indulgentiā largiūtur? Largiūtur r̄ndi/
nō quidē autoritatiue vt in terra summ⁹
p̄ntifex/ sed ipetratiue. excepto tamē chri
sto summo capite nostro/ cui⁹ autoritas
principalis semp est in indulgentijs. **D**
Dic deciotertio. Si sancti seruētius orāt
pro illis quos in vita germanius dilere
runt/ vt pro parentibus /et benefactori
bus. Lni questionī par est illa. An ade/
pta simul beatitudine sancti tales inter se
magis q; extranei delectentur et exultent

Sermo factus in solennitate

Respondi q̄ gloria non tollit naturam sed perficit. Propterea nihil prohibet quin ceteris paribus illud quod utrobique que ritur contineat veritatē / sic q̄ sancti pro suis amicis magis orant / et eis saluatis / cumularius gloriatur. p̄ eis maxime qui sue saluationi / verbo vel exēplo vel ope q̄ libet / causam prebuerūt / quēadmodū dā nati suos acriori odio participes insectabunt. ¶ Dic. xiiij. Si de pena damnatorum sancti collerātur? Colletātur respondi dum vidēt vindictam. non quidē proflictiōne ut afflictio est / sed ut ipsa iusticie voluntatiq̄ diuine cōformatur. Propterea nihil phibet dicere / eos cognoscere immo visitare posse localiter / penas et gemitus stridoresq̄ damnatorū / quib⁹ resonātibus cum gaudijs saluatiōis / fit carne amenissimū / quale canebat psalmista cum ait Misericordiā et iudiciū cantabo tibi domine. O armonia vere mirabilis satis apprehēnsibilis / que resultat canente inferno tenore iusticie. ⁊ mollem cantum misericordie paradiso resonante. ¶ Dic. xv. Si leticia sanctorū et resumptōe corporum augebit? Augebit respondi saltē extē siue. sed an intensiue / p̄bleuma est ad utz q̄ probabile. ⁊ habet ps̄ utraq̄ causas et doctores. ¶ Dic. xvi. Si leticia sanctorum in suis corporibus / erit p̄ sensatiōem extrinsecā propriorū obiectorū. ut q̄ visus delectat in lucidis ⁊ pulcris / tact⁹ in multib⁹ gustus in dulci et sapido / similit̄ de ceteris? Respondi q̄ principalis in corporibus glorificatiōis leticia / ab internis consciētiarum cubilibus emanabit. Fiet quoq̄ ex redundātia beatitudinis anime ad corpus sua leta iocūditas sua quadruplex dotatio. Porro de sensatiōib⁹ forinsecis nullam impfectōnis dicentib⁹ indigētiam / ut sunt visio ⁊ auditio / nihil prohibet illas exerceri / ut in decoris et armonice corpus hilarescat. Secus de tactu videtur ⁊ gustu. quos vel ad nutritiōem vel generatiōem ipse nature deus / viantibus ingeniavit. quācūq̄ impfectiōe seclusa q̄s audeat determinare quosdā proprios hoz sensuum actus nō ibidem reperiri. ¶ Dic. xvij. Si cubicularie animarū (sic enī beatitudines nomiāte sunt septē) Si preterea ancille ceteras quas virtutes cardinales ⁊ theologicas dicimus. letificabūt cubilia animarū in gloria? Hoc est querere s̄

beatitudines ⁊ virtutes omnes / in illa felicitate manebūt? Non manebūt respondi quantū ad id quod impfectiōem sonat p̄ vie statu / ut q̄ sint moderatiue passionū / vel incōmodorū toleratiue. vel expectatiue futurozū aut lucentes in speculo ⁊ enigmate Leterum quo ad reliqua que decoram animaz quendā opantur / illos habitus pulcherrimos remanere / sicut non est penitus improbabile. sic nec est contētiōsa temeritate ponēdū. ¶ Deniq̄ quo ad tres istas questiones vltimas proportio nabiliter satis dici potest de horrenda tristitia damnatorum q̄ ⁊ augebitur per resumptiōem corporū utiq̄ fetidissimorū et omni cadauere viliorū. Quodq̄ ab intus ⁊ ab extra erunt in omni acerbissimo cruciatū genere foris deuorati ab igne. ⁊ ab intus ut cibanū ignis positi. Turpissimis deniq̄ vitiorū habitib⁹ sedabūtur. torquebūturq̄. nam et vermis eorū non moriet. et superbia eorū ascendet semp / se furiosa rabie in omnipotentē erigēs et impingens. ¶ Dic. xvij. Si delectabūtur sancti in gloria deū oculis corporalibus intuido? Respondi eos corporaliter vi suos fore deum in carne assumpta. quod qualiter fieri simul poterit ab omnib⁹ miratur illi qui vel dei omnipotentia vel status illius nouā totam consistentiā / non aduertunt. Porro si vel iris multicolor / vel imago speculi videtur pariter a varijs distanter. Non est inopinabile similia de corpore christi ponere in celo. quēadmodum suo modo confitemur in benedicto sacramento. Quocūq̄ demū acies corporalis oculi sese conuerterit / videbitur deus omnia in omnibus oculo sane spiritali non corporali sicut deus in essentia sua non caro est sed spiritus. ¶ Proponeretur studiositas spectatrix ampliora cōquerere de secretis celestibus / etiam vsq̄ ad curiositatem / vel inutilem vel inopportunam. ut Si possit haberi leticia de patre sine filio. Si absq̄ psonis de essentia Si de perfectiōe vna essentiali vel idealī absq̄ reliqua. Si visionē quis habere posset sine delectatiōe. aut delectatiōem sine delectatiōe consequente. Si in accēptiōe dei libera stat principaliter beatitudinis certa iocūditas ⁊ iocūda eternitas? Si sancti se posse dānari cognoscūt sicut ⁊ vix cognoscere habent. quo pacto

in suis cubilibus ineffabili securitate letant. Si deus in beatis sit eorum formalis nō solum efficiēs vel exemplaris vel obiectalis leticia. ¶ Tunc ego ad studiositatem abi precor/ precor absiste/ tempus disputandi et tempus instruēdi. primū in schola/ alterum in sermone. Suffecerit hactenus tue importunitati paruisse/ noli ea querere que vel impossibilia sunt inuētu vel questu supuacua/ vel pro tempore loco parum idonea. Redeat pmitte/ orationis nostre laquidus iā et penelassus gressus a celis ad terras/ a sanctis ad nos. a questionibus ad morales eruditōes. quanquā nō sine moralibus documētis multa quesiuēris. ¶ Ita studiositas ad se/ ego ad me redi. Protinus resumere cogitavi tres consideratōes intermissas. Unā de incipientibus. Alterā de proficiētib. Tertiā de perfectis/ s̄m tres conditiōes cubiliū sanctorū/ in mundicia mollicie et quiete. qualia loquitur vox prophetici carnis. Exultabunt sancti in gloria/ letabūtur in cubilibus suis. Que fuerūt verba themas. et.

¶ Sequitur oratio. Attēdite ergo (ad vos mihi sermo est o pueri) si ex deo estis verba dei audite. Letificate sanctos pudorē diabolo facite. Non sileo/ nō quiesco. sic studebo loqui/ vt a vobis intelligar. Nichil loquar amplius nisi ad vos et pro vobis o pueri/ habere partē vestrā in sermone/ illam nolite repellere. Si frequēter in domibus vestris/ vt deceret/ instrueremini de salute vestra/ et puritate vestri cubili quod est cōscientia/ si diligēter incitaremini ad amorē xpiane religiōis/ docendo sepe/ ad quid facti estis/ ad quid tenditis/ in quo periculo dānatōnis estis/ ego facilius dimitterē vos et silerem. ¶ Dixi iam/ non sileo/ nō quiesco/ nolo quod in futuro mordeatis nasum meū. quid admiramini/ quid aspiciētis/ silueritis interim et scietis que sit hec parabola. Date quartā partē hore verbo dei et honori sanctorū/ et salutē vestre/ qui nō vna/ horam nō duas sed dies integros/ sed hebdomadas/ fabulis sepe datis. Aut certe recedant mali pueri/ recedant discholi/ recedāt perditī/ manent boni quibus loquar. Recedāt in quā nō teneo/ non impedio/ aduertāt tamen periculū si sine benedictōe finali discesserint. ¶ Denūcio vobis o pueri et adolecentes in genui/ denūcio vobis tria que seruet

tis circa cubiculū consciētiarū vestrarum. Custodite cubiculū consciētie vestre mūdum in vobis vt sitis mundicordes id est mundi corde. Lauete ne per maliciā vestrā cubiculū aliarum consciētiarū verbo malo vel opere deturpetis. Videte demum si hec duo non seruaueritis. saltem post immersionis confessionis. ¶ Sit in primis (o pueri) cubiculum consciētie vestre mūdum. vt tam re quā nomine pueri id est puri dicamī. Esto te similes angelis dei/ similes innocētibus atque virginibus. Et dum sciētiam queritis/ attendite quod in maliuolā animā/ non introibit sapiētia/ nec habitabit in corpore subdito peccatis. Horret tale cubiculū coinquinatū et sedum. Nolite perdere mūdiciam innocētie. Horat enim Ambrosius quod innocētia facilius custoditur/ quā per veram penitētiā ipsa iam perditā reparatur. Videte specula noua pulcra et nitida/ cito inficiuntur/ cito maculātur/ sed tardius emundātur. Talis est etas puerilis atque virginalis/ sedatur celeriter et frangitur/ tardius emundatur et ad integrum nū quā reparatur. ¶ Sed quid ager puer pro custodia mundicie consciētie sue? Dicaz audite. Procuret ante omnia a parētib. suis vt collocet apud magistrū bonū sanctum pudicū incorruptū quod Oratius maximū reputat. Alioquin si magister nō sit morosus/ et deuotus et de religione sollicitus/ ipse plus nocet frequēter moribus puerorū quā profit ingenijs eorum sicut de Archiloco dictū est. Talis est lupus inter pueros ouiculas/ non pastor/ destructor nō instructor/ corruptor/ nō corrector. ¶ Alterz quod tu puer debes inquirere est bona societas. Doneo semel et bis imo millesies repetēs monere nō sufficio. declina o puer a societate puerorū et imūdoz quales teste aplo regnum dei nō possidebūt. Sūpsit idē aplo a gētili poeta. quod corrūpūt bonos mores colloq̄a praua. Si colloq̄a quāto fortis/ sortia. Tales si tibi dentur. accusa. reuēla. aut certe potius fuge quāre mane. Nō mētiebat ppheta dicēs Lū scō scūs eris/ et cū puerlo puerteris. Et iterū Habitauerūt in gētes et didicerūt opa eorū. Et mericus Unica praua peccō inficit oē peccō. ¶ Est alia societas o pueri quā a vobis fugiēda. Et quālis ē ista societas? mala credite mihi mala yaldē et pessimā ista ē

Sermo factus in solemnitate

demonis societas. Cur audito miramini?
Nolite mirari quia verum est quod dicitur. aut
certe miramini et caute. Scitote quoniam
demon manet habitat et iacet in lectis im-
mundis malarum conscientiarum. quando si-
ne labore sunt sine studio et in ocio. tunc eos
inducit cogitare vitia et turpia que verecun-
dum est non solum facere sed dicere. Hanc so-
cietatem nequissimam diaboli fugitote peccato-
rum pueri. **S**ed queritis inter vos forte et
dicitis. Quomodo fugiemus? Audite bea-
ti Hieronimi consilium. Semp aliqd bo-
ni facito. ne te diabolus inueniat ociosus
Et rursus Ama scientiam scripturarum et car-
nis vitia non amabis. Credite non mihi sed
sapienti. Quia multa mala docuit ociosi-
tas. Ipsa perversa est doctrina imo seductrix
que sufflat ignem furiosorum desideriorum car-
nalis aut venena nutrit infelicis inuidie
Sciebat hoc Oratius dum ait. Si non in-
tendas studiis et rebus honestis. inuidia
vel amore vigil torquetur. **D**icit forsitan
hicaliquis ex pueris. Ecce perdidit mundi-
ciam cubiculi mei vel ex propria vel aliena
malicia. quod mihi restat. quid superest? Pro-
posui iam et repero. vide saltim ne dederis
causam in verbo vel opere quod alius incubi-
li conscientie sue maculet. Hoc certe est offi-
cium diabolicum. perdere socios suos. illos se-
cum ad damnationem trahere. Sufficiat tibi
obiectio quod es immundus. damnatio tua
parce vite alterius. immo fame tue. immo
vite proprie si sciretur. Logita peccatorum quam
tuum potes. iterum quoque atque iterum rebe-
metur recogita. quantum displicet deo quam
tuum in se perversus est et malignus. quantum
habet de periculo nunquam satisfaciendi ple-
narie puer ille qui causa est perditionis tot-
ani marum ex immundo facto suo. dum tamen
sit vitium sicut mala scabies de vino ad alium
immo ad alios forte decem forte viginti. for-
te centum. forte mille. Ille autem qui causam
primam dedit. quomodo poterit tot et tales ad bo-
num et ad mundiciam reuocare. quomodo poterit
satisfacere. quomodo penitere? O si attenderet
omnes quam facilius est aliquem maculare et
in lutum peccati proijcere. quam lavare. quam pur-
gare. et a malo retrahere. **S**cit hoc ini-
micus noster ille dyabolus. procurat igitur
tales ad inuicem corruptiones et con-
tagiosas feditates cognoscens difficulta-
tem plene postea penitendi Circa hoc de-
bet esse magistrorum sollicitudo precipua. et ne

pueri maligni irrideant bonos et deuot-
os sub appellacione hypocritarum vel talium
nominum. Tales non possent nimis acri-
ter verberari. immo si non desistant debent
exterminari ab omni consortio meliorum. **L**o-
parant his qui ferunt in maternis uteris suffo-
cant aut allidunt. **S**ed quid fiet eis/
quid ager in inferno damnat ex malo alio-
rum consortio. vultis scire quid ager? Ulu-
labunt acerrime pre rabie tormentorum ma-
ledicentes illis et clamantes. Ne ve tali per-
que ego damnatus sum maledictus sit in
eternum per quem crucior in hac flamma. **N**
arrat autor libelli de disciplina schola-
rum quod filius quidam nobilis civis romani/
qui consumperat misere et immunde iuuen-
tute suam dum duceret ad patibulum ad mor-
tem sequebatur eum pater suus flens Vidit
eum filius suus quesiuit ut oscularetur patrem
suum. pater appropinquauit. sed filius loco
osculi momordit sibi nasum et erasit Dum
alii culparent et mirarentur exclamauit. O
pater tu me suspendis. tu me interficis. si
enim duz me iuuenem (ut debueras) correx-
isses. ego non venissem ad hanc mortem inho-
stam. **H**oc est o pueri quod ante notaue-
ram. quod neque ego neque alij dum predicamus
neque magistri precipue debemus vos dimit-
tere quin moneamus et corrigamus vos. ne
postmodum mordeatis nasos nostros. Hoc
dicebat quedam pia mater pueris suis. Ego
taliter vos corrigam quod non mordebitis na-
sum meum. **H**oc habetur in libro de apu-
bus. ca. xxx. **L**egi quendam magni viri
narrantem de seipso quod habuerat unum iuue-
nem nobilem pudicum et castum in princi-
pio sed per maliciam unius magistri sui. fu-
it seductus et pluries monitus noluit tan-
dem desistere. sed plus obediebat magi-
stro illi in crimine pessimo quam amicis su-
is et deo. Quid euenit. Audite rem horre-
dam. Venerunt amici illius pueri in ma-
gna pompa visitare eum. et dum post cenam
retractis omnibus ad cameras ornatas. dum
puer esset in lecto suo. cepit horribiliter cla-
mare et plangere. venerunt ad eum serui-
tores sui et amici. et dum nescirent cur cla-
maret nec dicere vellet. advocatus est de-
canus ecclesie alij canonici. concitus ille ve-
nit residet ad lectum clamantis. suadet confite-
ri peccata. hortatur ut confidat in deo non
in homine. Decum fortiter ei dices-
ret. tandem puer eum audiens. insperit

k

2

terribilibus oculis dicens. Ue illi q̄ me seduxit. Ad quid ad quid sup̄ me diuinū auxiliū inuocabo. Ecce iā video apertum infernū. video p̄sentes demones paratos me rapere. Et cum om̄es vt se poti⁹ signaret in clamarēt/signa te puer Ille quasi nihil aduertens/clausit oculos. ⁊ auertit faciem. ⁊ cum duris ⁊ miserabilibus vocib⁹ miserā animā exhalauit. **I**n tellexistis ne hoc exemplū terribile o pueri. Ad auiditū eius nonne toti tremuistis. Nunquid nunc vos etiā penitet. penitet estimo. s; gaudete vos qui boni estis. Aliquid igitur audire nō pigeat. Peto te o puer. si quis induceret te ad comedendū carnes per totam q̄dragesimā ⁊ in die veneris sancta/ quid diceret. nōne repelleres eum valde velociter cū cachinno. Nonne ostēderes digito dicens. Videte q̄ malus est iste q̄ puerus qui talia mihi dixit Et ipse bene miser. Et ego tibi securus affirmo. q̄ peiores sunt ⁊ pei⁹ faciūt illi de quib⁹ loquor qui alios inducunt ad immūdiā conscientiarū suarū quā si facerēt comedere carnes in die veneris sancta. Nolo plus specificare. quia qui culpabilis est intelligit. qui nō est culpabilis nō eget vt intelligat nisi forte vt caueat. **D**enuncio vobis o pueri. fugite tales immūdos ⁊ plus fugite. plus horrete. plus odite/ q̄ si quererēt interficere corpus vestrū/ cultello euagiatō vel male strangulare. Plus est anima q̄ caro. ⁊ vita spiritus q̄ corporis. Recusate tales/ immo vi repellite. spuīte cōtra eos in faciē/ ⁊ clamate cum beato Bernardo. ad latrones ad latrones/ ad ignem ad ignem. **P**ostremo si tu puer non seruasti mundiciā conscientie in te nec in alijs/ saltē p̄iteat te/ recurre ad lotricē optimā s; ad luctum. Nihil est magis diabolicū. nihil ita displicens deo/ q̄ post culpā nolle penitere/ humanū est peccare/ diabolicū cum in peccatis p̄senerare. **S**ed dices ad quid peniterē ⁊ lauarē me/ video fragilitatem meā/ ego protin⁹ statim iterū maculabor. Noli sic estimare frater. sed fac q̄ debes ⁊ quod p̄cipit deus succurret ipse. tandē miserabit ⁊ sanabit/ quid scis quādo morieris et quomodo. Quid si morte subita. si rep̄tina. Quero a te si laues manus tuas/ si vestes lineas. Rūdebis. ita lauo vel laua refacio Quero p̄terea si post lotionē iterum maculant. Respondebis

ita Lectū igit̄ conscientie tue cur nō similiter emūdabis et si sordidanda sit posterius. Sic tibi precor cōscientia tua. carior q̄ camisia. Noli propter timorē futuraz maculari/ dimittere purgare p̄sentes ⁊ augere. Post penitentiā crede mihi ⁊ minus erit de sordibus ⁊ minus adherebit ⁊ facilius abluetur. **D**ices rursus. O q̄ modo talia tam feda/ tā turpia peccata dicere homini viuētī. homini sacerdoti. Quid diceret. quid fieret. Plane diceret. Parcat tibi deus. et te diligeret ⁊ celaret. Si tantū times sacerdotē/ cur nō amplius deum om̄ia videntē/ immo totā curiā celestēz semp̄ presentē. Si times sacerdotem bonū/ discretū ⁊ solum. cur nō magis times socios pueros indiscretos qui nihil celare sciunt/ nisi quod nesciūt. et nisi cui et q̄liter quid deberēt reuelare. Quid meli⁹ est/ vel vt dicas nūc peccata tua vni vel q̄ exponatur in morte tua. vel etiā in vita quādoq; omniū aspectui. Nōne facilius est hominib⁹ peccata p̄fiteri q̄ cū demonib⁹ sine vlla miseratōe torqueri. Si dictū est tam fetidū tā horridū ⁊ abominabile. plenū factū obsecro/ quale putabit. **A**t si dices vellez bene facere. velle esse mundus in cōscientia velle abstinere a peccatis. sed neq̄. Noli frater dicere nequeo s; nolo. Lerte potes. sed nō vis iuuare te. Quomō iuuare. P̄rio fugiēdo oculū. fugiēdo malū consortiū. deniq; orādo ⁊ conuertēdo te ad aliquē sanctorū. specialit̄ ad illam sanctarū sanctā. p̄cutiēdo pect⁹ exēplo Hieronimi ⁊ dicēdo. sancta virgo virginū ora p̄ me. adiuua me. mitte auxiliūz refugiētī ad te. Deniq; exēplo anthoniū et hilaridōis adolescentū increpa diaboliū in ip̄a temptatōe tua q̄ si p̄ntem. ⁊ dic ei. P̄fide te ⁊ de temptatōe tua miser diabole. Ecce ego nō obedio tibi. **P**lurime sunt tales doctrine p̄ mundiciā cubilis p̄rie cōscientie seruanda. inter q̄s posuim⁹ bonaz societate magistri ⁊ socioz ⁊ famuloz. occupatōem in bono studio ⁊ orōe. Fatigabo vos nō amplius o pueri. Sit tandem nostri finis sermonis in oratōe ad deum ⁊ sanctos sanctasq; omnes. vt taliter p̄remus hic cubilia conscientiarū nostrarū in mundiciā. molliciez quite per grām. q̄ eozum consortes effecti exultemus ⁊ letemur in eisdem cubilibus nostris per gloriam. Amen. **F**inis.